

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

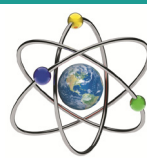
№10(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 646 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №136361

MUNDARIJA

Raqamli oliy ta'lim boshqaruvida kommunikativ kreativlikni rivojlantirishning tashkiliy pedagogik mexanizmi	10
Mamatova Xilola Muxiddinovna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari: tizimli tahlil va strategik yondashuvlar	14
Zamira Nishanova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqot va ijodiy faoliyat orqali o'zini namoyon etish ko'nikmalarini shakllantirish	17
Abdug'afforova Navbahoroy Botirjon qizi	
Raqamli sivilizatsiya davrida oliy ta'limda axborot-analitik kompetensiyani shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	22
Oybek Davlatov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati	27
Bekmuhammedova Muhliisa Abdusattarovna	
Jaloliddin Rumiy asarlarida komil inson va shaxsiy kamolot masalalari	33
Qodirova Madina Odiljon qizi	
Interfaol ta'lim texnologiyalari asosida o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	37
Ergasheva Shaxnoza Baxtiyor qizi	
Rhythmic Gymnastics: a Harmony of Art and Sport	42
Hurshida Murzoyeva	
Sport to'garaklari mashg'ulotlarining talaba-yoshlar jismoniy rivojlanishiga ta'siri	46
Jabborova Sevara Asroqul qizi	
Inklyuziv ta'lim sub'yektlari hamkorligini boshqarishning innovatsion pedagogik mexanizmlari	51
Kuranboyeva Ozoda Xakimovna	
Maktabdan tashqari ta'lim muhitining o'quvchilar ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'sir etuvchi pedagogik omillari	57
Mexriniso Nosirova	
Yangi O'zbekistonda maktabgacha va maktab ta'limi tizimi uchun zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashning rivojlanish istiqbollari	61
Sodiqova Yulduzxon Maxamat qizi	
Integrating Culture in Language Teaching and Developing Intercultural Tolerance: Pedagogical Approaches and Classroom Implications	65
Tairova Ruzakhon Umidbek qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida darsga ijobiy munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirish texnologiyalari	71
Tursunbayeva Yulduz	
Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv ta'lim muhitining pedagogik-psixologik nazariy asoslari	75
Xakimov Utkirbek Ilhomjon o'g'li	
O'zbek xalq cholg'ulari orkestri ijrochiligi san'atining rivojlanish tarixi va uning pedagogik ta'limdagi o'rni ...	79
Miskinova Sabina Ziyadxon qizi	
Преодоление узбекско-русской лингвокультурной интерференции при текстоворждении студентов-филологов: методический аспект	85
Тахирова Маъсуда Абдужаббор кизи	
Инновационные методы преподавания русского языка в вузах Узбекистана: развитие коммуникативной и речевой компетенции учащихся	91
Шокаримова Камола Абдуллаевна	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yumshoq ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari....	98
<i>Yakubjonov Xasan Qahramonovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	103
<i>Umarov Xusniddin Egamboyevich</i>	
Sport maktabi o'quvchilarida yengil atletika intervalli mashg'ulotlari yordamida chidamlilikni oshirish	107
<i>Shuxrat Xudoyberdiyev Mamayusupovich, Abduqahhorov Nuriddin Xabibulloyevich</i>	
O'zbek va jahon adabiyoti matnlarini qiyosiy tahlil qilishda sun'iy intellekt va kompyuter lingvistikasining o'rni	112
<i>Sodikova Makhliyo</i>	
Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya metodlari	117
<i>A'zamov Inom Salimjonovich</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilar bilan ishlashda STEAM yondashuvidan foydalanish metodikasini takomillashtirish	121
<i>Abidjanova Vasila To'likinovna</i>	
Kommunikativ topshiriqlar asosida ingliz tilida gapirish ko'nikmasini rivojlantirishning metodik imkoniyatlari	129
<i>Prenova Gulsara Barlikbayevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik nutqiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	134
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Kasbiy ta'lim sifatini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish	138
<i>Ne'matova Zarina Furqat qizi</i>	
Kimyoning asosiy tushuncha va qonunlarini aksiomatik asosda talqin qilishning ilmiy-pedagogik ahamiyati	141
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Моделирование процесса формирования патриотизма у курсантов на основе культурного наследия казахской и узбекской интеллигенции	147
<i>Малдыбаев Куандик Бекбауович</i>	
Bo'lajak tarjimonlarda mumtoz asarlardagi leksik-frazeologik birliklarni tarjima qilish kompetensiyasini shakllantirish ("Firdavs ul-iqbol" asari misolida)	152
<i>Borasulova Dilnoza Dilmurodjon qizi</i>	
WHY I+1 is Not the ZPD: Reassessing Input-Based and Sociocultural Accounts of EFL Development.....	155
<i>Sattarova Zulxumor Nodirbek kizi</i>	
Лингвометодическая компетенция учителя русского языка: генезис понятия и структура в современной педагогической науке	159
<i>Икрамова Мунира Маруфжановна</i>	
Kasbiy axloq va pedagogik madaniyat masalasini tadqiq etishda ilmiy tadqiqot metodlarining o'rni va vazifalari	163
<i>Kazakov Shavkat Norqobilovich</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatida ijtimoiy muhitning psixologik roli	168
<i>Shadiyev Feruz Djaxonovich</i>	
Intellektida nuqsoni bo'lgan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning so'z boyligini boyitishda o'yin texnologiyasidan foydalanish	173
<i>Xolmuxamedova Zilola Azimovna</i>	
PIRLS xalqaro baholash dasturida matn bilan ishlashning asosiy turlari va ularni boshlang'ich ta'limda qo'llash metodikasi	178
<i>Yusupova Gulshiraxan Zinatdinovna</i>	
Ona tili ta'limida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish orqali o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish	183
<i>Toshmatova Yulduz Olloqulovna</i>	
Kompetentlikka asoslangan ta'limda pedagogning kasbiy madaniyatining o'rni	190
<i>Xojamov Ilhomjon Rahmonaliyevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda darslik va o'quv lug'atlari integratsiyasi asosida o'quvchilarning lingvistik-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	195
<i>Ergasheva Tuyg'unoy Shavkatjon qizi</i>	

Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarining raqamli-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning integrativ-metodik modelini takomillashtirish	201
<i>Ataboyeva Muxlisa Azimjon qizi</i>	
Raqamli ta'lim nazariyasi va metodikasi asosida oliy ta'lim pedagoglarining kasbiy faoliyatini takomillashtirish	209
<i>Choriyeva Lobar Fayzullo qizi, Safarov Azamat Rasul o'g'li</i>	
Inklyuziv ta'limda o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlash va ularga mos pedagogik yondashuvlarni tashkil etish	214
<i>Avazova Ozoda Ashurali qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari ...	219
<i>Abdusabirova Laylo Azizjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining imloviy savodxonligini oshirish usullari	224
<i>Ashurova Zilolaxon Baxodir qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda Jeopardylabs platformasi asosidagi o'yin-topshiriqlarnig dars samaradorligidagi ahamiyati	229
<i>Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna</i>	
Tasviriy san'at talabalarida perseptiv qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	233
<i>Bazarova Muyassarxon Maxamadyusubovna</i>	
What Trainee English Teachers Notice in AI-Generated Assessment Tools: Fault Detection in Two Tesol Cohorts	238
<i>Dildora Kdirbayeva</i>	
Zamonaviy didaktik vositalar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kometensiyasini rivojlantirish mexanizmi	246
<i>Ergasheva Ma'mura Suyunovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Ilk qadam" milliy o'quv dasturi asosida bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashning pedagogik asoslari	250
<i>Ergasheva Umrinisso Komilovna</i>	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishning diagnostik mezonlari va ko'rsatkichlari ...	254
<i>Hamraqulova Durdona Dilshod qizi</i>	
Parent Preparation for Meaningful Participation in Inclusive Education	258
<i>Muazzam Bakhtierovna Abdurakhmanova</i>	
Oliy ta'limning nofilologik yo'nalishlarida til ta'limi darsliklari mazmunini bosqichma-bosqich loyihalash	262
<i>Muxamedova Muhlisa Avazjon qizi</i>	
Interyer dizayn ta'limida sun'iy intellekt: bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish metodikasi	268
<i>Rustamov Kamoliddin Ziyodulla o'g'li</i>	
Differences Between Professional and Amateur Boxing	273
<i>Shuhrat Dilmuradov</i>	
Лингводидактический потенциал интерактивного обучения в развитии речевой компетенции пятиклассников	277
<i>Ергашева Эльвира Владимировна</i>	
Теория, метод и профессиональное действие: пути модернизации дисциплины "Методика преподавания родного языка" в педагогическом вузе	281
<i>Шоира Баймурадовна Бабаева</i>	
Yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan kognitiv-grafomotor mashqlar tizimi	285
<i>Rashidova Saida Ravshonbek qizi</i>	
4-sinf o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	289
<i>To'xtaxo'jayeva Shaxnoza Muhammadumar qizi</i>	
Ingliz tilini o'qitishda formativ baholash tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari	294
<i>Allayarova Muhabbat Xudayarovna</i>	
Pedagogical Conditions for Establishing an Integrative Approach to Developing Students' Didactic Competence	300
<i>Orazova F. O.</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida empatik liderlikka asoslangan boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish.....	306
Umarova Moxinur Shukuroxunovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining pedagogik faoliyatini metodik loyihalashning zamonaviy holati va mavjud muammolari.....	312
Temirova Shahloxon Xoshimjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik tafakkurni rivojlantirishning kognitiv-lingvodidaktik asoslari	317
Abdullayeva Dilovar Bahrullayevna	
"Avesto" ta'limotida ma'naviy-axloqiy qarashlarning pedagogik xususiyatlari	321
Aliyev Islambek Tursinbayevich, Ibragimova Farangiza Oybekjon qizi	
O'quvchilarda milliy tuyg'ularni shakllantirishning ilmiy – pedagogik asoslari	326
Begmatova Nasiba Safarbayevna	
Fizikadan nostandart va olimpiada masalalarini yechish orqali o'quvchilarning muhandislik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.....	330
Jo'rayev Farxod Isroilovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda divergent-kasbiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishda kreativ yondashuvning didaktik imkoniyatlari.....	338
Xolbo'tayeva Difuza Usmon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vaqtni boshqarish kompetensiyalarini shakllantirishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining pedagogik imkoniyatlari.....	346
Norova Nargiza Xalmamat qizi	
Katta yoshdagi ayollarda metabolik salomatlikni yaxshilashga yo'naltirilgan sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashg'ulotlar metodikasi.....	350
Ruziyeva Raxima Bobojonovna	
Technology-Integrated English Writing Instruction: a Tpack-Based Approach to Competence Development.....	357
Omonova Maftuna Shermatovna	
Disleksiyali o'quvchilar bilan individual ishlashning psixologik-pedagogik asoslari	362
Toshpo'latova Go'zal Fayzullo qizi	
Maktab o'quvchilarini jismoniy va ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda o'lkashunoslik-turistik faoliyatning integrativ pedagogik modeli (Qashqadaryo viloyati misolida).....	366
Yodgorov Mansurjon Abduraximovich	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan ingliz tili ta'limida foydalanishning ahamiyati	372
Buriyeva Zarnigor Tolibjonovna	
Ko'p qirrali figuralarni o'rgatishda raqamli platformalardan yoki dasturlardan o'rganish metodikasi	376
Uraimova Durdona Baxodirjon qizi	
O'zbekiston va Amerika Qo'shma Shtatlari ta'lim tizimida maktab boshqaruvining innovatsion mexanizmlarini qiyosiy tahlil qilish.....	381
Jamolov Fazliddin Nuriddin o'g'li	
Sun'iy intellektli o'quv vositalarini yaratuvchi ta'lim muhitlarining qiyosiy tahlili.....	387
Sadikova Dilshoda Aminjon qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarida mediatarbiya orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi...	392
Umirzoqova Malika Mamadi qizi	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarining liderlik kompetentligini raqamli kollaborativ faoliyatda rivojlantirish bo'yicha xorijiy yondashuvlar.....	397
Sanayeva Sogdiana Ziyadullayevna	
Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli ijodkorlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	403
Sotbarova Difuza Ilhom qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida produktiv muloqot ko'nikmalarini akmeologik yondashuv va storytelling texnologiyasi asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	409
Turdiyeva Feruza Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida individual yondashuvning yetishmasligi va ta'lim sifatiga ta'siri.....	417
Xushnazarova Ma'mura Nodirovna, Mannopova Nilufar Ziyovuddin qizi	

Maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik baholash va psixologik tashxis: farqlanishi va tarbiyachi kasbiy vakolatining chegaralari	422
<i>Zaynutdinova Dilibor Huritdinovna</i>	
Geometriya o'qitish metodikasini takomillashtirishda turk geometriyasi masalalarini yechish usullaridan foydalanishning ahamiyati.....	429
<i>Imomnazarova Nurjaxon Toktaboyevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	436
<i>Otahanova Manzura G'ofurovna</i>	
Predikativlik - umumlingvistik qonuniyat (ingliz, fransuz va o'zbek tillari misolida).....	441
<i>Kurbanova Raxima Abdullayevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning ahamiyati	450
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Badiiy matnlar asosida talabalarning lingvomadaniy kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	455
<i>Ochilxonov Abduljalolxon Davron o'g'li</i>	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida oilaviy omilning ijtimoiy-psixologik ahamiyati.....	461
<i>Turdimatova Elnaza Erkinjon qizi</i>	
Pedagogik amaliyot pedagogik otm talabasi uchun ijtimoiy, kasbiy moslashuv maktabi sifatida	465
<i>Choriyeva Mehribonu Baxtiyor qizi</i>	
Implementing Competency-Based Education (CBE) in English Language Teaching: Principles, Frameworks, and Performance-Based Assessment.....	470
<i>Erkinova Lutfiya Quدراتovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy-pedagogik madaniyatni rivojlantirish texnologiyasi	474
<i>Giyasova Mushtariy Abdiganiyevna</i>	
Ta'lim samaradorligini ta'minlashda axborot ta'lim resurslari imkoniyatlari.....	477
<i>Qurbonova Nafisa Ilxom qizi, Meyliyeva Shahodat Ulug'bek qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	481
<i>Umarova Marg'uba Ulug'bek qizi</i>	
Alaliyali bolalarda nutqkompetensiyasini rivojlantirishning neyrokognitiv multimodal texnologiyalari	484
<i>Usarova Madina Odil qizi</i>	
Raqamli avlodda "4K" kompetensiyalarini rivojlantirishda pedagogik-didaktik imkoniyatlari	489
<i>Haqnazarova Sarvina Kuvat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida qat'iyatlilik, mas'uliyat, sabr-toqat, mustaqillik va maqsadga intiluvchanlikni tarbiyalash	492
<i>Ma'rufjonova Rohila Lutfulla qizi</i>	
Talabalarda sog'lom turmush tarzi va hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirishning didaktik jihatlarini	497
<i>Otanazarova Anora Og'aboy qizi</i>	
Talabalar jismoniy faolligini oshirishda sog'lom turmush tarzi, motivatsiya va kompetensiyaviy yondashuvning integratsiyasi.....	502
<i>Sirojov Otajon Orifjonovich</i>	
Maktabda sport tadbirlarini tashkil qilish va o'tkazish texnologiyasi	507
<i>Urinova Firuza Azimovna</i>	
Katta yoshdagi ingliz tili o'rganuvchilarining kognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan individual ta'lim trayektoriyalarini loyihalashning nazariy-metodik asoslari	512
<i>Yoqubjanova Diyora Dilshodbek qizi</i>	
Ta'lim platformalaridan foydalanish asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini rivojlantirish imkoniyatlari.....	518
<i>Oynabekova Sojida Akbar qizi</i>	
Shaxsga yo'naltirilgan o'qitish tizimida pedagogik monitoringning tarkibiy tuzilmasi va mazmunini takomillashtirish.....	524
<i>Choriyeva Z. T., Tog'ayeva Shahrizoda</i>	
Maxsus pedagogika fanlarida nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlash usullari hamda texnologiyalari...	529
<i>Maqsudova Nodira Alijonovna</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarning bog'langan nutqini rivojlantirishda kreativ storytelling texnologiyasidan foydalanish.....	534
<i>Keldiyarova Vazira Botirovna</i>	

Ta'lim tizimida iqtisodiy savodxonlikni rivojlantirishning nazariy-tarixiy evolyutsiyasi va metodologik asoslari.....	540
Sharipova Go'zal Jumanazar qizi	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kreativlikni rivojlantirish samaradorligi	544
Soliyeva Shoir Abdurashitovna	
Talabalarning psixoemotsional barqarorligini ta'minlovchi hissiyotlarni boshqarish mexanizmlari	552
Musinova Nozira Mirzadjanovna	
Ta'lim tizimini boshqarishda boshqaruv tamoyillarining o'rni va ahamiyati	557
Rajabova Nargiza Ahmadovna	
Alfa avlodida qadriyatlar rivojlanishida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari	563
Jo'rayeva Dilfuza Abdug'aniyevna	
Boshlang'ich ta'limda kreativ fikrlashni rivojlantirishning innovatsion pedagogik texnologiyalari	569
Jumayeva Muxlisa Shokir qizi	
Tarkibida azot, oltingugurt va fosfor saqlagan ligandlarda silikagel matritsasiga nokovalent immobillangan 3d-metallar kompleks birikmalari sintezi	575
Xudoyorova Nilufar Qaxramon qizi	
Orol muammosining mintaqaviy oziq-ovqat xavfsizligiga ta'siri va uni yengillashtirish istiqbollari.....	581
Cho'liyev Jamoliddin Kamol o'g'li	
Gastronomik konseptlarning freym va ssenariy jihatlari	585
Halimova Mahbuba To'raqulovna	
Taksonomik yondashuv asosida biologiya fanini o'qitishda talabalarning kasbiy-pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirish	591
Hakimova Musharraf Fozilovna	
Inkluedu Lab Kross-Platforma muhitida inklyuziv kompetensiyani rivojlantirishning modulli-metodik modeli	596
Jumaboyev Nurillo Xayrullo o'g'li	
Voleybol bo'yicha mutaxassisga qo'yiladigan talablar	601
Madaminov Oribjon Nishanbayevich	
Perspektivadagi pozitsion va metrik masalalarni amaliy tatbiqiga oid metodik tavsiyalar ishlab chiqish	605
Mamarajabova Shamsiqamar Nishon qizi	
O'yin faoliyatining pedagogik mazmuni va uning ta'limdagi o'rni.....	610
Maxsudova Ravshanoy Turg'unboy qizi	
Developing English Major Students' Skills in Overcoming Intercultural Communicative Misunderstandings: Evaluating the Effectiveness of Situational Exercises	613
Mirzamurotova Sevara G'oyimnazar qizi	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining kognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishda mnemonik texnologiyalardan foydalanish.....	619
Munisa Qambarova	
Badiiy gimnastikachilarga uloqtirish va ilib olish mashqlar texnikasini o'rgatish.....	623
Nazarova Sojida Shermat qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy ishlar jarayonida alohida ehtiyojli talabalarni ijtimoiy faollashtirishning amaldagi holati va uni takomillashtirish yo'llari	627
Norbo'tayeva Sarvinoz Ismatillayevna, Norbo'tayev Ma'sudjon Abdurasulovich	
Yoshlarning shaxslararo munosabatlarida psixologik chegaralarni shakllantirishning integrativ modeli: shaxsiy, oilaviy va raqamli-madaniy determinantlar	633
Saparov Murod Yuldashovich, Umarova Maftuna	
"Navodir ush-Shabob" devoni g'azallarida raddi matla' san'atining poetik xususiyatlari va uni o'qitish metodikasi	638
Xaitboyeva Tamara Xushnud qizi	
Подготовка студентов к педагогической деятельности с применением "STEAM" технологий	642
Садикова Д. Х.	

BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM PEDAGOGLARINING KOGNITIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA MNEMONIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Munisa Qambarova

Andijon davlat pedagogika instituti bo'lajak doktranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining kognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishda mnemonik texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Mnemonikaning yangi axborotni qabul qilish, mazmunan qayta ishlash, tizimlashtirish, assotsiativ bog'lash, kodlash va uzoq muddatli xotirada saqlash jarayonlariga ta'siri pedagogik nuqtayi nazardan tahlil qilingan. Shuningdek, bo'lajak pedagoglarning o'quv materiallarini samarali o'zlashtirishi va eslab qolishini ta'minlovchi mnemonik usul va vositalarning didaktik imkoniyatlari ochib berilgan.

Mnemonik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga maqsadli, bosqichma-bosqich va individual-kognitiv xususiyatlarni hisobga olgan holda integratsiya qilish kognitiv faollik, mantiqiy fikrlash, diqqat, xotira va mustaqil bilim olish kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim sharti sifatida asoslangan. Tadqiqot mazmuni maktabgacha ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qiluvchi metodik yondashuvlarni ishlab chiqishga yo'naltirilgan.

Kalit so'zlar: mnemonika, mnemonik texnologiya, kognitiv kompetensiya, xotira, yangi bilim, axborotni kodlash, assotsiativ tafakkur, eslab qolish, bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagogi, kasbiy tayyorgarlik, ta'lim texnologiyasi.

Abstract: The article examines the scientific and pedagogical potential of mnemonic technologies in developing the cognitive competencies of prospective preschool teachers. From a pedagogical perspective, the influence of mnemonics on the processes of perceiving, processing, systematizing, associatively linking, encoding, and retaining new information in long-term memory is analyzed. The didactic potential of mnemonic techniques and tools that facilitate the effective acquisition and retention of learning materials by prospective preschool teachers is discussed.

It is substantiated that the purposeful and gradual integration of mnemonic technologies into the educational process, taking into account students' individual cognitive characteristics, contributes to the development of cognitive activity, logical thinking, attention, memory, and independent learning competencies. The study is aimed at developing methodological approaches to improving the professional preparation of students majoring in preschool education.

Key words: mnemonics, mnemonic technologies, cognitive competence, memory, new knowledge, information encoding, associative thinking, retention, prospective preschool teacher, professional training, educational technology.

Аннотация: В статье раскрываются научно-педагогические возможности использования мнемонических технологий в развитии когнитивных компетенций будущих педагогов дошкольного образования. С педагогической точки зрения анализируется влияние мнемоники на процессы восприятия, смысловой переработки, систематизации, ассоциативного связывания, кодирования и долговременного хранения новой информации.

Раскрываются дидактические возможности мнемонических приёмов и средств, обеспечивающих эффективное усвоение и запоминание учебного материала будущими педагогами. Обосновано, что целенаправленная, поэтапная интеграция мнемонических технологий в образовательный процесс с учётом индивидуально-когнитивных особенностей студентов способствует развитию познавательной активности, логического мышления, внимания, памяти и компетенций самостоятельного приобретения знаний. Содержание исследования направлено на разработку методических подходов к совершенствованию профессиональной подготовки студентов, обучающихся по направлению дошкольного образования.

Ключевые слова: мнемоника, мнемонические технологии, когнитивная компетентность, память, новые знания, кодирование информации, ассоциативное мышление, запоминание, будущий педагог дошкольного образования, профессиональная подготовка, образовательная технология.

KIRISH

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarini kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida nafaqat nazariy bilimlarni egallash, balki ularni tezkor qabul qilish, mazmunan qayta ishlash, tizimlashtirish, amaliy vaziyatlarda qo'llash va uzoq muddat xotirada saqlashga xizmat qiluvchi kognitiv ko'nikmalarni rivojlantirish muhim pedagogik vazifalardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Ayniqsa, maktabgacha ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning kelgusida bolalarning rivojlanish xususiyatlarini anglash, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, metodik materiallarni o'zlashtirish, turli pedagogik texnologiyalarni tanlash va ulardan samarali foydalanish kompetensiyalariga ega bo'lishi ularning axborotni samarali o'zlashtirish va eslab qolish imkoniyatlari bilan bevosita bog'liq.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Jahon miqyosida ta'lim islohotlari tobora ko'proq tayyor bilimni berishdan ko'ra, bilimni mustaqil egallash, axborotni qayta ishlash, tanqidiy va ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish hamda o'z ta'lim faoliyatini boshqarish kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilmoqda. Masalan, OECDning Learning Compass 2030 konsepsiyasida o'quvchining mustaqil faoliyati, kompetensiyalari, bilim, ko'nikma, munosabat va qadriyatlarning uyg'un rivojlanishi ta'limning muhim yo'nalishi sifatida belgilanadi. OECD tahlillarida XXI asr ta'limida tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish kabi kognitiv ko'nikmalarga alohida e'tibor qaratilayotgani ko'rsatilgan.

O'zbekistonda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ta'lim sifatini oshirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni bilan tasdiqlangan Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida ilg'or ta'lim texnologiyalarini joriy etish hamda amaliy kompetensiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'limni kuchaytirish vazifalari belgilangan. Maktabgacha ta'lim sohasida esa PQ-4312-son qaror bilan tasdiqlangan 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi va "O'zbekiston-2030" strategiyasida ta'lim sifatini oshirish, qamrovni kengaytirish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni rivojlantirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan ^[1].

Mnemonik texnologiyalardan ta'lim jarayonida foydalanish masalasi kognitiv psixologiya, ta'lim psixologiyasi va pedagogik metodika kesishmasida shakllangan ilmiy yo'nalishlardan biridir. Mazkur texnologiyalarning nazariy asoslarini tushuntirishda xotiraning axborotni qabul qilish, qayta ishlash, saqlash va qayta tiklash jarayonlari muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. A. Baddeley ishlarida ishchi xotiraning tarkibiy tuzilishi va axborotni turli modal hamda mazmuniy birliklar asosida birlashtirish mexanizmlari ochib berilgan ^[1]. Ushbu yondashuv yangi bilimni alohida va uzilgan ma'lumot sifatida emas, balki avvalgi bilimlar bilan bog'langan tizim sifatida o'zlashtirish muhimligini ko'rsatadi.

J. Dunlosky va hammualliflar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ta'lim samaradorligini oshiruvchi kognitiv strategiyalar, xususan, ma'lumotni qayta chaqirish, taqsimlangan takrorlash va bilimni faol qayta ishlashning o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilingan ^[2]. Mazkur tadqiqotlar o'quv materialini takroran o'qishdan ko'ra, uni faol qayta tiklash va mazmuniy qayta ishlash samaraliroq ekanligini ko'rsatadi. Bu holat mnemonik texnologiyalarni oddiy yodlash vositasi emas, balki faol kognitiv qayta ishlashni tashkil etuvchi metodik vosita sifatida ko'rib chiqish imkonini beradi.

A.L. Putnam mnemonik strategiyalarning ta'limdagi zamonaviy qo'llanilishiga doir tadqiqotida ularni yangi ma'lumotni mavjud bilimlar bilan bog'lash, eslab qolishni yengillashtirish va kerakli axborotni qayta tiklashni qo'llab-quvvatlovchi strategiyalar sifatida baholaydi ^[3]. Tadqiqotlarda kalit so'z, obrazli assotsiatsiya, akronim, joylashuv va boshqa mnemonik vositalarning o'quv materialini strukturaviy tashkil etishdagi imkoniyatlari qayd etiladi.

C. Twomey va M. Kroneisen tomonidan olib borilgan meta-tahlilda "loci" metodi, ya'ni axborotni fazoviy va obrazli assotsiatsiyalar asosida eslab qolish usulining mnemonik samaradorligi tadqiq etilgan ^[4]. Mazkur natijalar obraz, makon va ma'no o'rtasidagi bog'lanishlardan foydalanish eslab qolish jarayonini kuchaytirishi mumkinligini ko'rsatadi. Shu jihatdan, mnemonik texnologiyalarni bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglariga pedagogik tushunchalar, metodlar, pedagogik vaziyatlar va kasbiy axborotni o'zlashtirish jarayonida qo'llash ilmiy-metodik jihatdan istiqbolli hisoblanadi.

Y. Weinstein, C.R. Madan va M.A. Sumeracki ta'limda kognitiv fan yutuqlaridan foydalanish masalasini ko'rib chiqib, samarali o'rganish strategiyalari ta'lim jarayonining mazmuni va tuzilishi bilan uyg'un holda qo'llanilgandagina yuqori natija berishini ta'kidlaydi ^[5]. Bu yondashuv mnemonik texnologiyalardan foydalanishda "usulni qo'llash"ning o'zidan ko'ra, uning didaktik maqsadga muvofiq tanlanishi va o'quv materialiga integratsiyalashishini muhim deb hisoblash imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mamlakatimiz pedagogik tadqiqotlarida ham bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining nazariy bilimlarini kasbiy faoliyat bilan uyg'unlashtirish, ularni muayyan pedagogik vaziyatlarda qo'llash kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari o'rganilmoqda. Xususan, M.B.Tairova bo'lg'usi tarbiyachilarning kasbiy pedagogik kompetensiyasi tarkibida nazariy bilimlar tizimi va ularni muayyan pedagogik vaziyatlarda qo'llash imkoniyatiga alohida e'tibor qaratadi [6]. Ushbu yondashuv bizning tadqiqotimiz uchun muhim bo'lib, mnemonik texnologiyalardan foydalanishning natijasi faqat ma'lumotni eslab qolish bilan emas, balki o'zlashtirilgan bilimni kasbiy-pedagogik faoliyatda qayta tiklash va qo'llay olish bilan baholanishi lozimligini ko'rsatadi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mnemonikaning xotira va yangi axborotni o'zlashtirishdagi imkoniyatlari yetarlicha tadqiq etilgan bo'lsa-da, bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining kognitiv kompetensiyalarini rivojlantirish, bunda mnemonik texnologiyalarni kasbiy-pedagogik mazmun bilan integratsiyalash va uning samaradorligini mezonlar asosida baholash masalasi alohida metodik tizim sifatida yanada tadqiq etishni talab qiladi. Mazkur ilmiy bo'shliq tadqiqotning asosiy yo'nalishini belgilaydi.

Tadqiqot metodologiyasi kognitiv, kompetensiyaviy, shaxsga va faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlar integratsiyasiga asoslandi. Mnemonik texnologiyalar bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining yangi bilimlarni anglash, qayta ishlash, kodlash, assotsiativ bog'lash, saqlash va qayta tiklash jarayonlarini faollashtiruvchi didaktik vosita sifatida qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotda nazariy tahlil, qiyoslash, tizimlashtirish, modellash va empirik kuzatuv, so'rovnoma, test, diagnostik topshiriq va pedagogik tajriba-sinov metodlaridan foydalanildi. Tajriba-sinov aniqlovchi, shakllantiruvchi va yakuniy bosqichlarda tashkil etildi. Kognitiv kompetensiyalarni baholashda axborotni anglash, kodlash-assotsiativ bog'lash, saqlash-qayta tiklash va bilimlarni transfer qilish mezonlari belgilandi.

Shakllantiruvchi bosqichda kalit so'z, akronim, obrazli assotsiatsiya, guruhlash, sxemalashtirish va konseptual xaritalash kabi mnemonik usullar fan mazmuni bilan integratsiyalangan holda qo'llanildi. Tajriba-sinovda jami [N] nafar talaba ishtirok etib, ular tajriba [N1] va nazorat [N2] guruhlariga ajratildi. Natijalar foizli tahlil, o'rtacha qiymatlar va statistik taqqoslash asosida baholandi.

Aniqlovchi bosqich natijalari talabalarning yangi axborotni mexanik takrorlashga moyilligi hamda uni assotsiativ va strukturaviy tarzda qayta tashkil etish ko'nikmalari yetarli darajada rivojlanmaganligini ko'rsatdi. Ayniqsa, pedagogik tushunchalarni tizimlashtirish, o'zaro bog'lash va ma'lum vaqt o'tgach qayta tiklashda qiyinchiliklar kuzatildi. Shakllantiruvchi bosqichda mnemonik topshiriqlarning tizimli qo'llanilishi axborotni mazmuniy va assotsiativ tashkil etish, eslab qolish hamda qayta tiklash imkoniyatlarini rivojlantirishga yo'naltirildi.

Tadqiqot natijalari asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining kognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishda mnemonik texnologiyalardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari mavjudligi aniqlandi. Mnemonik texnologiyalar yangi axborotni anglash, uni mazmuniy va assotsiativ birliklarga ajratish, kodlash, xotirada saqlash va qayta tiklash jarayonlarini faollashtirishga xizmat qilishi nazariy va metodik jihatdan asoslandi.

Tadqiqot kognitiv, kompetensiyaviy, shaxsga va faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlar integratsiyasi asosida olib borildi. Nazariy bosqichda mnemonika, xotira va kognitiv kompetensiyaga oid ilmiy manbalar tahlil qilinib, qiyoslash, tizimlashtirish, umumlashtirish va modellash metodlaridan foydalanildi. Empirik bosqichda kuzatuv, so'rovnoma, diagnostik topshiriqlar, test va pedagogik tajriba-sinov metodlari qo'llanildi.

Mnemonik texnologiyalar bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarining yangi axborotni anglash, kodlash, saqlash, qayta tiklash va amaliy qo'llash jarayonlarini faollashtiruvchi didaktik vosita sifatida qo'llanildi. Mnemonik topshiriqlar "anglash → mnemonik kodlash → qayta tiklash va qo'llash" ketma-ketligida tashkil etilib, kalit so'z, assotsiatsiya, akronim, guruhlash, sxemalashtirish va konseptual xaritalash usullaridan foydalanildi.

Tadqiqotda kognitiv kompetensiyalar axborotni anglash, kodlash-assotsiativ bog'lash, saqlash-qayta tiklash va bilimlarni transfer qilish mezonlari asosida baholandi. Diagnostik topshiriqlar talabalarning yangi ma'lumotni o'zlashtirishi, tizimlashtirishi, ma'lum vaqt o'tgach qayta tiklashi va uni yangi pedagogik vaziyatlarda qo'llashini aniqlashga yo'naltirildi.

Shakllantiruvchi tajribada mnemonik vositalarni fan mazmuni bilan integratsiyalash va talabalarning individual kognitiv xususiyatlarini hisobga olish tamoyiliga amal qilindi. Tadqiqot natijalari miqdoriy va sifat jihatdan tahlil qilinib, guruhlararo farqlar statistik usullar asosida baholandi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olingan natijalar mnemonik texnologiyalardan maqsadli foydalanish talabalarning o'quv axborotini tizimlashtirish, assotsiativ bog'lanishlar yaratish, bilimlarni qayta tiklash va pedagogik vaziyatlarga transfer qilish imkoniyatlarini rivojlantirishini ko'rsatdi. Shu asosda maktabgacha ta'lim fanlari uchun mnemonik topshiriqlar

bankini yaratish, ularni o'quv jarayoniga bosqichma-bosqich integratsiyalash hamda samaradorlikni kompleks mezonlar asosida baholash tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida. - Toshkent, 2019.
2. Baddeley A. The episodic buffer: a new component of working memory? // Trends in Cognitive Sciences. - 2000. - Vol. 4, № 11. - P. 417-423. - DOI: 10.1016/S1364-6613(00)01538-2.
3. Dunlosky J., Rawson K. A., Marsh E. J., Nathan M. J., Willingham D. T. Improving students' learning with effective learning techniques: Promising directions from cognitive and educational psychology // Psychological Science in the Public Interest. - 2013. - Vol. 14, № 1. - P. 4-58. - DOI: 10.1177/1529100612453266.
4. Putnam A. L. Mnemonics in education: Current research and applications // Translational Issues in Psychological Science. - 2015. - Vol. 1, № 2. - P. 130-139. - DOI: 10.1037/tps0000023.
5. Twomey C., Kroneisen M. The effectiveness of the loci method as a mnemonic device: Meta-analysis // Quarterly Journal of Experimental Psychology. - 2021. - Vol. 74, № 8. - P. 1317-1326. - DOI: 10.1177/1747021821993457.
6. Weinstein Y., Madan C. R., Sumeracki M. A. Teaching the science of learning // Cognitive Research: Principles and Implications. - 2018. - Vol. 3. - Art. 2. - DOI: 10.1186/s41235-017-0087-y.
7. Tairova M. B. Bo'lg'usi tarbiyachilar fasilitator sifati, kasbiy-pedagogik kompetensiyasini shakllantirish omillari va tamoyillari // Pedagogik mahorat. - 2024. - № 5. - B. [sahifalar ko'rsatilmagan].

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.